

Promemoria

Sekretess vid Försäkringskassans handläggning av ärenden om högkostnadsskydd för elanvändare och slopad kontrolluppgiftsskyldighet

Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian föreslås att en ny sekretessbestämmelse införs i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) till skydd för enskilds personliga förhållanden vid Försäkringskassans handläggning av ärenden om högkostnadsskydd för elanvändare. För uppgifter om enskildas personliga förhållanden i sådana ärenden föreslås att sekretess ska gälla om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

I promemorian föreslås också att kontrolluppgiftsskyldigheten ska slopas för ersättning som avser utbetalning av högkostnadsskydd för elanvändare. Den nya bestämmelsen införs i skatteförarandelagen (2011:1244).

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 februari 2023.

Innehållsförteckning

2	Lagtext	3
2.1	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	3
2.2	Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	4
2.3	Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	5
3	Ärendet	6
4	Högekostnadsskydd för elanvändare	6
5	En förordning om högekostnadsskydd för elkunder som är konsumenter	7
6	Sekretess i ärenden om utbetalning av högekostnadsskydd för elanvändare	8
6.1	Allmänt om offentlighets- och sekretessregleringen	8
6.1.1	Rätten att ta del av allmänna handlingar	8
6.1.2	Offentlighets- och sekretesslagen	8
6.1.3	Sekretessbrytande bestämmelser	9
6.2	Sekretess i Försäkringskassans verksamhet	9
7	Sekretess ska gälla hos Försäkringskassan i ärenden om högekostnadsskydd för elanvändare	10
8	Rätten att meddela och offentliggöra uppgifter bör inte inskränkas	12
9	Slopad kontrolluppgiftsskyldighet för näringsbidrag i vissa fall	13
10	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	14
11	Konsekvenser	14
12	Författningskommentar	16
12.1	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	16
12.2	Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	16
12.3	Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	17

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att det i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska införas en ny paragraf, 28 kap. 4 a §, och närmast före 28 kap. 4 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 kap.

Högekostnadsskydd för elanvändare

4 a §

Sekretess gäller hos Försäkringskassan i ärende om stöd till elanvändare för att mildra effekterna av höga elpriser för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2023.

2.2 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

2 §¹

Kontrollavgift ska lämnas för fysiska personer och, i de fall som avses i 3 § 2, även för juridiska personer av den som har gett ut ersättning eller förmån.

Kontrollavgift ska inte lämnas om ersättning som avser utbetalning av högstkostnadsskydd för elanvändare.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2023.

2.3 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

2 §¹

Kontrollavgift ska lämnas för fysiska personer och, i de fall som avses i 3 § 2, även för juridiska personer av den som har gett ut ersättning eller förmån.

Kontrollavgift ska inte lämnas om ersättning som avser utbetalning av högstkostadsskydd för elanvändare.

Kontrollavgift ska lämnas för fysiska personer och, i de fall som avses i 3 § 2, även för juridiska personer av den som har gett ut ersättning eller förmån.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättning och förmån som getts ut före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2023:000. Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

3 Ärendet

Regeringen gav den 18 augusti 2022 Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) i uppdrag att ansöka om att använda intäkter från överbelastning i elnätet, s.k. flaskhalsintäkter, för att finansiera nödtågärder som på kort sikt kan komma konsumenterna och företagen till del. Svenska kraftnät ansökte den 27 oktober 2022 hos Energimarknadsinspektionen om att använda flaskhalsintäkterna för att finansiera ett stöd till elanvändarna i form av en engångsutbetalning. Den 16 november 2022 godkände Energimarknadsinspektionen delvis Svenska kraftnäts ansökan (2022-102955).

I denna promemoria, som har tagits fram inom Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet), föreslås att sekretess ska gälla till skydd för enskildas personliga förhållanden för uppgifter hänförliga till ärendet hos Försäkringskassan som avser högkostnadsskydd för elanvändare. Vidare föreslås ett undantag från kontrolluppgiftsskyldigheten i skatteförordningen (2011:1244) för ersättning som lämnas i vissa fall.

4 Högkostnadsskydd för elanvändare

Flaskhalsintäkter används normalt för att bibehålla och öka överföringskapaciteten i elnätet. På grund av de extrema omständigheter som råder på energimarknaden finns det möjlighet till undantag från Europeiska unionens regler så att medlen kan användas till stöd för elanvändarna (högkostnadsskydd). Högkostnadsskyddet och den administration som krävs för utbetalningen finansieras genom användning av överintäkter till följd av intäkter från överbelastning på det sätt som avses i artikel 9 i rådets förordning (EU) 2022/1854 av den 6 oktober 2022 om en krisintervention för att komma till rätta med de höga energipriserna.

Energimarknadsinspektionen har godkänt att alla elanvändare – fysiska och juridiska personer – med eget elavtal i elområdena 3 och 4 får del av stödet. Stödet kommer att utgå från årsförbrukningen i en uttagpunkt under perioden den 1 oktober 2021 till och med den 30 september 2022. Stödet får betalas ut till den elanvändare som har ett elnätsavtal i en specifik uttagpunkt dagen efter det att Energimarknadsinspektionen godkände ansökan. Stödet kommer att utgå med 50 öre för elanvändare i elområde 3 och med 79 öre för elanvändare i elområde 4. Detta innebär som exempel att en elanvändare med en förbrukning om 20 000 kilowattimmar under den aktuella perioden kommer att få stöd om 10 000 kronor i elområde 3 och om 15 800 kronor i elområde 4. Stödet kommer som helhet att utgå med 55 miljarder kronor.

Högkostnadsskyddet är ett engångsstöd som kommer att betalas ut till berörda elanvändare. En del av stödet kommer att betalas ut utan ansökningsförfarande för förbrukning som understiger 3 000 000 kilowattimmar per uttagpunkt under perioden. Det motsvarar en högsta automatisk utbetalning per uttagpunkt om 1,5 miljoner kronor i elområde 3 och om 2,37 miljoner kronor i elområde 4.

Flaskhalsintäkter får vidare användas för att finansiera ett tilläggsstöd för den förbrukning som överstiger 3 000 000 kilowattimmar per uttagspunkt. Ett sådant stöd får betalas ut först efter ansökan och om elanvändaren kan visa att den har haft en genomsnittlig faktisk kostnad för el som överstiger 0,75 kronor per kilowattimme under perioden den 1 oktober 2021 till och med den 30 september 2022. Stöd utgår då med ett belopp som motsvarar den faktiska kostnad som överstiger 0,75 kronor per kilowattimme, dock högst 0,5 kronor per kilowattimme i elområde 3 och 0,79 kronor per kilowattimme i elområde 4.

5 En förordning om högkostnadsskydd för elkunder som är konsumenter

Ett förslag till förordning om högkostnadsskydd för elkunder som är konsumenter har tagits fram inom Regeringskansliet och remitterats (I2022/02185). Förslaget innebär att den som enligt ett avtal med ett elnätsföretag har tagit ut el från elnätet i en uttagspunkt har rätt att utan ansökan få ersättning i den utsträckning som anges i förordningen. En fysisk person som tar ut el från elnätet i en eller flera uttagspunkter för konsumentändamål i Sverige (elkonsument) ska ha rätt till högkostnadsskydd om uttagspunkten finns i elområde 3 eller 4, el togs ut för förbrukning i uttagspunkten någon gång under oktober 2021–september 2022 och elkonsumenten hade rätt att ta ut el i uttagspunkten enligt ett avtal med nätföretaget den 17 november 2022.

Högkostnadsskydd ska lämnas för el som har tagits ut för förbrukning under oktober 2021–september 2022, till den del förbrukningen inte överstiger tre miljoner kilowattimmar för en uttagspunkt, med 50 öre per kilowattimme för en uttagspunkt som finns i elområde 3 och 79 öre per kilowattimme för elområde 4. Ett nätföretag ska i fråga om uttagspunkter för konsumentändamål i elområde 3 och 4 till Försäkringskassan rapportera de uppgifter som behövs för att Försäkringskassan ska kunna besluta om högkostnadsskydd. Försäkringskassan får besluta om när och i vilket format uppgifterna ska lämnas. De uppgifter som ska rapporteras är mängden el som tagits ut för förbrukning i uttagspunkten under oktober 2021–september 2022, uppgift om den elkonsument som hade rätt att ut el i uttagspunkten enligt ett avtal med nätföretaget den 17 november 2022, med angivande av namn, person- eller samordningsnummer och postadress och uppgift om i vilket elområde uttagspunkten finns.

På begäran av Skatteverket ska Försäkringskassan lämna de uppgifter om beslut i ärenden enligt förordningen som behövs för Skatteverkets kontroll eller beslut enligt skatteförfarandelagen (2011:1244).

Försäkringskassan ska pröva frågor om högkostnadsskydd. Svenska kraftnät ska på begäran lämna Försäkringskassan de uppgifter som behövs för att kunna genomföra kontroller och säkerställa korrekta utbetalningar. En mottagare av högkostnadsskydd är återbetalningsskyldig om ersättningen har bestämts felaktigt eller med för högt belopp och

mottagaren skäligen borde ha insett detta. Förordningen ska träda i kraft den 9 januari 2023.

Högekostnadsskyddet är skattepliktigt bara om det är hänförligt till skattepliktig näringsverksamhet. Frågan om hur högekostnadsskydd till el-användare som är juridiska personer ska administreras bereds för närvarande i Regeringskansliet.

6 Sekretess i ärenden om utbetalning av högekostnadsskydd för elanvändare

6.1 Allmänt om offentlighets- och sekretessregleringen

6.1.1 Rätten att ta del av allmänna handlingar

Enligt 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen (TF) har var och en rätt att ta del av allmänna handlingar. En handling är allmän om den förvaras hos en myndighet och enligt 2 kap. 9 eller 10 § TF anses inkommen till myndigheten eller upprättad där (2 kap. 4 § TF). Med myndighet jämställs riksdagen och en beslutande kommunal församling (2 kap. 5 § TF).

Rätten att ta del av allmänna handlingar får enligt 2 kap. 2 § första stycket TF begränsas endast om det krävs med hänsyn till vissa intressen, bl.a. myndigheters verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn, intresset av att förebygga eller beivra brott, det allmännas ekonomiska intresse samt skyddet för enskildas personliga och ekonomiska förhållanden. Av andra stycket följer att en sådan begränsning ska anges noga i en bestämmelse i en särskild lag eller, om det anses lämpligare i ett visst fall, i en annan lag som den särskilda lagen hänvisar till. Den särskilda lag som avses i 2 kap. 2 § andra stycket TF är offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL.

Enligt 1 kap. 7 § TF står det var och en fritt att meddela uppgifter i vilket ämne som helst i syfte att de ska göras offentliga i en tryckt skrift (meddelarfrihet). Meddelarfriheten har vissa begränsningar. Viss tystnadsplikt som har företrädare framför meddelarfriheten anges i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. I övrigt räknas de tystnadsplikter som har företrädare framför meddelarfriheten upp i slutet av varje kapitel i fjärde-sjätte avdelningen OSL.

6.1.2 Offentlighets- och sekretesslagen

Sekretess innebär inte bara begränsningar av rätten att ta del av allmänna handlingar utan även förbud att röja en uppgift, vare sig det sker muntligen, genom utlämnande av en allmän handling eller på något annat sätt (3 kap. 1 § OSL). Sekretess gäller mot enskilda och mot andra myndigheter samt mellan olika självständiga verksamhetsgrenar inom myndigheter (8 kap. 1 och 2 §§). I regel består en sekretessbestämmelse av tre

huvudsakliga rekvisit, dvs. förutsättningar för bestämmelsens tillämplighet. Dessa rekvisit anger sekretessens föremål, räckvidd och styrka.

Sekretessens föremål är den information som kan hemlighållas och anges i lagen genom ordet ”uppgift” tillsammans med en mer eller mindre långtgående precisering av uppgiftens art, t.ex. uppgift om enskilda personliga förhållanden.

En sekretessbestämmels räckvidd bestäms normalt genom att det i bestämmelsen preciseras att sekretessen för de angivna uppgifterna bara gäller i en viss typ av ärende, i en viss typ av verksamhet eller hos en viss myndighet.

Sekretessens styrka bestäms som regel med hjälp av s.k. skaderekvisit. Man skiljer i detta sammanhang mellan raka och omvända skaderekvisit. Vid raka skaderekvisit är utgångspunkten att uppgifterna är offentliga och att sekretess bara gäller om det kan antas att viss skada uppstår om de lämnas ut. Vid omvända skaderekvisit är utgångspunkten den motsatta. Då är presumtionen att uppgifterna omfattas av sekretess. Uppgifterna får då lämnas ut endast om det står klart att uppgifterna kan röjas utan att viss skada uppstår.

När det övervägs att införa en ny sekretessbestämmelse i OSL ska det alltid göras en avvägning mellan sekretessintresset och insynintresset (prop. 1979/80:2, Del A, s. 75 och 76). När skälen för att införa en sekretessbestämmelse anses väga tyngre än insynintresset kommer avvägningen mellan skyddsintresset och allmänhetens intresse av insyn normalt till uttryck genom att sekretessbestämmelsen förses med ett skaderekvisit. Skaderekvisitet säkerställer att inte mer sekretess åstadkoms än vad som är nödvändigt för att skydda det intresse som föranlett bestämmelsen.

6.1.3 Sekretessbrytande bestämmelser

Sekretess gäller som huvudregel inte bara i förhållande till enskilda, utan också mellan myndigheter, och i viss utsträckning även inom en myndighet (8 kap. 1 och 2 §§ OSL). Ibland måste dock en myndighet kunna lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess för att kunna utföra sitt uppdrag. Sekretessregleringen innehåller därför vissa särskilda sekretessbrytande bestämmelser.

En sekretessbrytande bestämmelse innebär att en sekretessbelagd uppgift får lämnas ut under vissa förutsättningar. Den sekretessbrytande bestämmelsen utformas efter en intresseavvägning mellan de olika organens behov av att utbyta uppgifter och det intresse som den aktuella sekretessbestämmelsen avser att skydda. Av 10 kap. 1 § och 12 kap. 2 § OSL följer att sekretess till skydd för någon enskild inte hindrar att uppgifter om den enskilde lämnas till andra enskilda eller en myndighet om den enskilde samtycker till det.

6.2 Sekretess i Försäkringskassans verksamhet

Enligt 28 kap. 1 § OSL gäller sekretess hos Försäkringskassan för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om

uppgiften röjs, och uppgiften förekommer i ett ärende enligt lagstiftning som bl.a. rör ekonomisk förmån för enskild. Sekretessens föremål är uppgifter om enskildas hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden. I begreppet personliga förhållanden inryms uppgifter som kan röra vitt skilda förhållanden som t.ex. en persons adress eller yttringarna av ett psykiskt sjukdomstillstånd (prop. 1979/80:2 Del A s. 84). Även uppgift om enskilds namn anses omfattas av begreppet (se RÅ 1994 not 516 och prop. 2003/04:93 s. 45). Likaså kan uppgifter om en persons ekonomi falla under begreppet personliga förhållanden (prop. 1979/80:2 Del A s. 84).

Sekretessen på socialförsäkringsområdet avgränsas med ett rakt skaderekvisit och gäller bara om det kan antas att den enskilde eller någon honom eller henne närstående lider men, om uppgiften röjs. Den enskilde kan anses lida men av en åtgärd som typiskt sett upplevs som en påtaglig nackdel för den berörde, även om åtgärden är fullt rättsenlig och i övrigt acceptabel. När det gäller t.ex. uppgifter om enskildas sjukskrivningsperioder bör man i regel ha skäl att anta att det är en sådan risk förenad med ett utlämnande att sekretess ska iakttas. I synnerhet är det fallet om den som begär att få del av uppgifterna inte vill tala om ändamålet med sin begäran eller uppträder anonymt. Ännu klarare är det att uppgifter om någons sjukskrivningsfrekvens inte ska lämnas.

7 Sekretess ska gälla hos Försäkringskassan i ärenden om högkostnadsskydd för elanvändare

Promemorians förslag: Sekretess ska gälla hos Försäkringskassan i ärende om stöd till elanvändare för att mildra effekterna av höga elpriser för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

För uppgifter i allmän handling ska sekretessen gälla i högst 20 år.

Skälen för förslaget: Försäkringskassans arbete med att besluta om utbetalning av högkostnadsskydd för elanvändare kommer att innebära behandling av personuppgifter, uppgifter om elförbrukning och uppgifter om det belopp som har betalats ut.

Uppgifter om enskildas elförbrukning på årsbasis är i vissa fall offentliga uppgifter genom energideklarationen. Energideklarationen är ett dokument med uppgifter om hur mycket energi som går åt i ett hus när det används. För privata bostäder som inte är flerfamiljshus, t.ex. villor och radhus, ska en energideklaration tas fram i samband med att huset nyuppförs eller, om det byggdes före det att lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader (energideklarationslagen) trädde i kraft den 1 oktober 2006, när huset ska säljas. Av 9 § 1 energideklarationslagen framgår att det i energideklarationen ska ingå uppgifter om byggnadens energiprestanda, bl.a. en redovisning av elförbrukningen under ett år. Av 18 § förordningen (2006:1592) om energideklaration för byggnader framgår att

Boverket ska, i fråga om byggnader som har energideklarationsregister, hålla ett energideklarationsregister tillgängligt på sin webbplats som bl.a. innehåller uppgifter om byggnadens energiprestanda, som t.ex. elförbrukningen under ett år.

Uppgifter om enskildas elförbrukning finns även hos de kommunala elnätsföretagen som omfattas av offentlighetsprincipen. Det finns därför möjlighet att begära ut uppgifterna därifrån med stöd av tryckfrihetsförordningen. Majoriteten av elnätskunderna har dock avtal med privata elnätsföretag som inte omfattas av offentlighetsprincipen.

Utbetalningen av högstkostnadsskydd för elanvändare är en extraordinär åtgärd. Verksamheten hos Försäkringskassan kommer att innebära att person- och adressuppgifter tillsammans med uppgifter om ett års förbrukning av el kommer att samlas hos myndigheten för samtliga hushåll och ett stort antal företag i elområde 3 och 4. Högstkostnadsskyddet kommer att betalas ut till både fysiska och juridiska personer.

Det kan tänkas att ett företags elförbrukning skulle kunna vara intressant ur ett konkurrenshänseende eller på något annat sätt avslöja företagshemligheter. När det gäller stödverksamhet till näringslivet finns det dock ett stort intresse av att kunna granska t.ex. vilka företag som beviljas stöd och med vilka belopp (se t.ex. prop. 2020/21:168). Det är därför viktigt att allmänheten och massmedierna ges möjlighet till insyn i hur högstkostnadsskyddet tillämpas i förhållande till företag. Det är med andra ord viktigt att Försäkringskassan i egenskap av handläggande myndighet arbetar så öppet och transparent som möjligt. Detta medför att beslut om stöd till företag inte bör omfattas av sekretess.

Insynsintresset bedöms inte vara lika starkt för fysiska personer. Uppgifter om elförbrukning och utbetalt belopp kan var för sig framstå som mindre integritetskänsliga. Tillsammans kan de dock ge en mer omfattande bild av den enskildes förhållanden. Uppgifterna bör i sammanställd form kunna användas för att ge en bild av vanor och livsstil hos enskilda och bland grupper hos enskilda i nämnda geografiska områden. Liknande uppgifter hos de privata elnätsföretagen är inte offentliga i dag och för majoriteten av enskilda är elförbrukningen en angelägenhet mellan elanvändaren och elnätsföretaget. Det finns därför en risk att uppgifterna skulle kunna användas på ett sätt som är till men för den enskilde om de blev offentliga. Det kan exempelvis tänkas att uppgifterna skulle kunna användas i försäljningskampanjer eller för att i olika sammanhang peka ut enskildas elförbrukning på ett för den enskilde ofördelaktigt sätt. Eftersom uppgifterna samlas in direkt från elnätsföretagen kommer inte heller enskilda att kunna förhindra att uppgifterna lämnas in till och förvaras hos Försäkringskassan.

Det är angeläget att högstkostnadsskyddet för elanvändare snarast kommer på plats. Tidsaspekten medför att det är svårt att fullt ut analysera konsekvenserna och få en överblick över hur uppgifterna skulle kunna användas. Även om uppgifterna i ett annat sammanhang var för sig är harmlösa så kan de inom ramen för högstkostnadsskyddet sammanställas och användas på ett sådant sätt att de skulle kunna medföra skada för den enskilde och de bör därför skyddas. Sammanfattningsvis bedöms det alltså finnas ett behov av sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i ärenden om högstkostnadsskydd för elanvändare.

Uppgifter om elförbrukning och vilket stödbelopp som kan kopplas till elförbrukningen får anses vara sådana uppgifter som kan hänföras till den enskildes ekonomi. Även om en enskilds ekonomi kan anses falla in under begreppet ”personliga förhållanden” har sådana uppgifter vid tillämpningen av 28 kap. 1 § OSL som utgångspunkt inte ansetts vara av sådan art att de typiskt sett medför men vid ett utlämnande, om inte uppgiften exempelvis ska användas i en tvist mot den enskilde (se prop. 1979/80:2 Del A s. 190, RÅ 1992 not. 477 och HFD 2021 not. 41). Vid en tillämpning av en sekretessbestämmelse med rakt skaderekvisit kan det därför antas att sådana uppgifter det nu är fråga om hade lämnats ut. Eftersom uppgifter om enskildas ekonomiska förhållanden normalt sett inte är kända för allmänheten i det avseende som kommer aktualiseras genom högkostnads skyddet bör uppgifterna skyddas med ett omvänt skaderekvisit. Uppgifterna bör därför skyddas av sekretess om det inte står klart att de kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Hos Centrala studiestödsnämnden gäller sekretessen för uppgift om personliga och ekonomiska förhållanden i 50 år (se 28 kap. 9 § OSL). För uppgift om enskildas personliga förhållanden gäller sekretessen hos Skatteverket i högst 20 år och hos Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten i högst 70 år (se 27 kap. 1 § och 28 kap. 1 § OSL).

De uppgifter som Försäkringskassan ska behandla kommer i regel inte att vara av ett känsligt slag. Merparten av de uppgifter om enskilda som behandlas hos myndigheten kommer att gälla enskildas ekonomiska förhållanden under en avgränsad tid. Mot denna bakgrund bör sekretessen vid Försäkringskassan i verksamhet som innebär utbetalning av högkostnads skydd för elanvändare följa den grundprincip som gäller för sekretesstidens längd när det gäller enskildas ekonomiska förhållanden. Sekretessen till skydd för enskildas personliga och ekonomiska förhållanden ska därför gälla i högst 20 år.

8 Rätten att meddela och offentliggöra uppgifter bör inte inskränkas

Promemorians bedömning: Den tystnadsplikt som följer av den nya sekretessbestämmelsen bör inte ha företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter.

Skälen för bedömningen: Sekretess innebär enligt 3 kap. 1 § OSL både handlingssekretess och tystnadsplikt. Den rätt att meddela och offentliggöra uppgifter som följer av 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen har dock som huvudregel företräde framför den tystnadsplikt som följer av en sekretessbestämmelse.

Varje gång en ny sekretessbestämmelse införs behöver lagstiftaren överväga om den tystnadsplikt som följer av den föreslagna sekretessbestämmelsen i stället bör ha företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter. Utgångspunkten är att stor återhållsamhet ska iakttas vid

prövningen av om undantag från rätten att meddela och offentliggöra uppgifter bör göras i ett särskilt fall (se prop. 1979/80:2 Del A s. 111 f.).

Enligt den föreslagna sekretessbestämmelsen finns det en presumtion för att uppgifterna omfattas av sekretess. Uppgifternas art är dock inte sådan att en inskränkning i meddelarfriheten är motiverad. Dessutom har den tystnadsplikt som följer av 28 kap. 1, 5 och 8 §§ OSL, som omfattar verksamhet hos Försäkringskassan, inte getts företräde framför meddelarfriheten, jämför 28 kap. 17 § OSL. Meddelarfriheten bör därför inte inskränkas.

9 Slopad kontrolluppgiftsskyldighet för näringsbidrag i vissa fall

Promemorians förslag: Skyldigheten att lämna kontrolluppgift om utbetalad ersättning som avser högkostnadsskydd för elanvändare ska slopas.

Skälen för förslaget: Kontrolluppgifter om intäkt och avdrag i inkomstslaget näringsverksamhet ska lämnas för särskilt angivna ersättningar och förmåner samt för olika händelser som berör skogs- och skogsskadekonto och upphovsmannakonto, se 16 kap. skatteförordningen (2011:1244), förkortad SFL.

Skyldigheten att lämna kontrolluppgifter om ersättningar och förmåner som ska hänföras till inkomstslaget näringsverksamhet omfattar endast vissa ersättningar och förmåner (16 kap. 1 § första stycket SFL). En utbetalare som betalar ut stöd eller efterskänt belopp som avses i 29 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) ska lämna en kontrolluppgift enligt 16 kap. 2 § och 3 § 1 SFL. I 29 kap. inkomstskattelagen finns bestämmelser om beskattningen av näringsbidrag och andra stöd till näringsidkare. Kontrolluppgift om näringsbidrag och liknande ersättningar ska bara lämnas för fysiska personer.

Enligt den föreslagna förordningen om högkostnadsskydd för elanvändare som är konsumenter ska Försäkringskassan betala ut stödet. Ersättning enligt förordningen ska betalas ut till den som enligt ett avtal med ett nätföretag har tagit ut el från elnätet i en uttagpunkt för konsumentändamål.

Om ersättningen enligt förordningen ges till en fysisk person som bedriver enskild näringsverksamhet och stödet ska anses hänförligt till den enskilda näringsverksamheten, föreligger ett sådant skattepliktigt näringsbidrag som avses i 29 kap. 2 § inkomstskattelagen. I dessa fall ska ersättningen tas upp till beskattning. Enligt befintliga regler i skatteförordningen har Försäkringskassan i dessa fall en skyldighet att lämna kontrolluppgifter. Det är emellertid inte möjligt för Försäkringskassan att, bland de fysiska personer som tar emot stödet, sälla ut enskilda näringsidkare för vilka kontrolluppgifter ska lämnas. Kontrolluppgiftsskyldigheten bör därför slopas i dessa fall.

Det kan i denna del noteras att Skatteverket, enligt skatteförfarandelagen, har en vidsträckt möjlighet att kontrollera att enskilda näringsidkare tagit upp ersättningen enligt förordningen till beskattning. Det framgår vidare av den föreslagna förordningen att Försäkringskassan på begäran av Skatteverket ska lämna de uppgifter om beslut i ärende enligt förordningen som behövs för Skatteverkets kontroll eller beslut enligt skatteförfarandelagen.

Sammanfattningsvis bör det införas ett undantag i skatteförfarandelagen som innebär att kontrolluppgifter till Skatteverket inte ska lämnas om ersättning som avser utbetalning av högstkostnadsskydd för elanvändare.

10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Promemorians förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 februari 2023.

Ändringen i skatteförfarandelagen ska upphöra att gälla vid utgången av 2024. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättning och förmån som getts ut före ikraftträdandet.

Skälen för promemorians förslag: Som angetts i avsnitt 5 avser regeringen att besluta om en förordning om högstkostnadsskydd för elanvändare som är konsumenter. Det är angeläget att bestämmelserna om sekretess till skydd för uppgifter som hänför sig till ärenden om högstkostnadsskydd finns på plats när uppgifter från elnätsföretagen överförs till Försäkringskassan. De bestämmelser om sekretess som föreslås i denna promemoria bör därför träda i kraft den 1 februari 2023.

Den nya bestämmelse som införs i skatteförfarandelagen föreslås också träda i kraft den 1 februari 2023. Bestämmelsen i skatteförfarandelagen bör upphöra att gälla vid utgången av 2024. Äldre föreskrifter bör fortfarande gälla för ersättning och förmån som getts ut före ikraftträdandet.

11 Konsekvenser

Promemorians bedömning: Förslagen medför inte några kostnadsökningar eller konsekvenser för bl.a. sysselsättningen eller den offentliga servicen i olika delar av samhället.

Skälen för bedömningen: Förslagen bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för Försäkringskassan, Skatteverket eller staten i övrigt, och inte heller för kommuner, regioner, företag eller andra enskilda. Förslaget bedöms inte få några samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt.

För Försäkringskassan innebär förslaget en ökad tydlighet för vad som gäller när allmänna handlingar begärs ut vid myndigheten i ärenden som rör utbetalning av högkostnadsskydd för elanvändare. Någon ökad arbetsbelastning jämfört med i dag kan inte förväntas.

Förslaget bedöms inte medföra några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen, brottsligheten eller det brottsförebyggande arbetet, sysselsättningen och den offentliga servicen i olika delar av landet, små företag, jämställdheten mellan kvinnor och män eller möjligheten att nå de integrationspolitiska målen.

12 Författningskommentar

12.1 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

28 kap.

Högekostnadsskydd för elanvändare

4 a § Sekretess gäller hos Försäkringskassan i ärende om stöd till elanvändare för att mildra effekterna av höga elpriser för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

För uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Paragrafen är ny och reglerar sekretess vid Försäkringskassan. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Första stycket innehåller en bestämmelse om sekretess hos Försäkringskassan i ärenden om högekostnadsskydd för elanvändare. Uppgifter om elförbrukning och utbetalt belopp är uppgifter som typiskt sett inte kan röjas utan risk för sådant men som anges i stycket.

Enligt *andra stycket* gäller sekretessen för en uppgift i en allmän handling i högst 20 år.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2023.

I bestämmelsen anges att lagen träder i kraft den 1 februari 2023. Övervägandena finns i avsnitt 10.

12.2 Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

16 kap.

2 § Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och, i de fall som avses i 3 § 2, även för juridiska personer av den som har gett ut ersättning eller förmån.

Kontrolluppgift ska inte lämnas om ersättning som avser utbetalning av högekostnadsskydd för elanvändare.

I paragrafen framgår för vem kontrolluppgift ska lämnas och av vem.

I *andra stycket*, som är nytt, anges att kontrolluppgift inte ska lämnas om ersättningen som avser utbetalning av högekostnadsskydd för elanvändare.

Övervägandena finns i avsnitt 9.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2023.

I bestämmelsen anges att lagen träder i kraft den 1 februari 2023.

Övervägandena finns i avsnitt 10.

12.3 Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

16 kap.

2 § Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och, i de fall som avses i 3 § 2, även för juridiska personer av den som har gett ut ersättning eller förmån.

I paragrafen framgår för vem kontrolluppgift ska lämnas och av vem. Andra stycket i paragrafen tas bort. Detta medför att undantaget från kontrolluppgiftsskyldighet avseende ersättningen som avser utbetalning av högkostnadsskydd för elanvändare tas bort.

Övervägandena finns i avsnitt 9.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättning och förmån som getts ut före ikraftträdandet.

I första punkten anges att lagen träder i kraft den 1 januari 2025.

I andra punkten anges att äldre föreskrifter fortfarande gäller för ersättning och förmån som getts ut före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 10.